

به نام خدا

۱۵۵۵۹۴۹
۵۴/۵۴

مقدمه‌ای بر معماری

از ایدم تا اجرا

مقدمه‌ای بر فرآیند آفرینش در معماری

مؤلفان

مهندس علی اسدی

مهندس محمد اسدی

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی
ناشر ممنوع است. متخلفان به موجب قانون حمایت حقوق
مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

مقدمه ای بر معماری، از ایده تا اجرا

مقدمه ای بر فرآیند آفرینش در معماری

مؤلفان : مهندس علی اسدی

مهندس محمد اسدی

ناشر: مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران

صفحه آرای: شبنم هاشم زاده

طرح روی جلد: مؤلفان

چاپ: دانشجو

نوبت چاپ: اول

تاریخ نشر: ۱۳۹۶

تیراژ: ۱۰۰ جلد

قیمت: ۳۳۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۴-۷۶۲-۰

نشانی واحد فروش: تهران، میدان انقلاب،

خیابان کارگر جنوبی، روبروی پاساژ مهستان،

پلاک ۱۲۵۱

تلفن: ۲۲۰۸۵۱۱۱-۶۶۴۱۰۰۴۶

کد پستی: ۱۳۱۴۹۸۳۱۸۵

فروشگاههای اینترنتی:

www.mftbook.ir

www.mftshop.com

نشانی تلگرام: @mftbook

پست الکترونیکی: bookmarket@mftmail.com

سرشناسه: اسدی، علی، ۱۳۶۵-

عنوان و نام پدید آور: مقدمه ای بر معماری: از ایده تا اجرا:
مقدمه ای بر فرآیند آفرینش در معماری

مؤلفان: علی اسدی، محمد اسدی

مشخصات نشر: تهران- دیباگران تهران- ۱۳۹۶

مشخصات ظاهری: ۲۹۶ ص. مصور.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۴-۷۶۲-۰

سعر: فهرست نویسی: فیا

عنوان دیگر: مقدمه ای بر فرآیند آفرینش در معماری

موضوع: معماری

موضوع: Architecture

شناسه افزوده: اسدی، علی، ۱۳۶۵-

رده بندی کنگره: ۷۱۲۹۶/ع. ۸/NA ۲۶۰

رده بندی دیویی: ۷۲۰/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۹۸۲۴۴۰

نشانی اینستاگرام: Dibagaran_publishing

فهرست مطالب

۱۷	فصل اول / معماری و تعاریف وابسته
۱۸	۱-۱- تعریف معماری
۱۹	۲-۱- معمار و معماری
۲۰	۳-۱- معمار و جامعه
۲۲	۴-۱- معماری و فرهنگ
۲۵	۵-۱- انواع معماری
۵۲	۶-۱- ویژگی های معماران مطالب
۵۴	۷-۱- خلاقیت و مراحل آن
۵۶	۸-۱- خلاقیت در معماری
۶۰	۹-۱- نتیجه گیری
۶۱	فصل دوم / طراحی و ابزارهای مورد نیاز
۶۲	۱-۲- طراحی
۶۳	۲-۲- طراحی فرم
۶۴	۳-۲- عناصر طراحی
۶۴	۴-۲- نقطه
۶۷	۵-۲- خط
۷۹	۶-۲- سطح

۸۸	۷-۲- حجم
۹۳	۸-۲- شکل (فرم)
۹۶	۹-۲- اجسام افلاطونی
۱۰۰	۱۰-۲- فضا
۱۰۳	۱۱-۲- بافت
۱۰۵	۱۲-۲- تناسبات
۱۱۳	۱۳-۲- تعادل
۱۱۶	۱۴-۲- کنترل
۱۲۱	۱۵-۲- حرکت
۱۲۲	۱۶-۲- ریتم (ضرب، آهنگ)
۱۲۷	۱۷-۲- رنگ
۱۲۹	۱۸-۲- مقیاس
۱۳۰	۱۹-۲- ترکیب
۱۳۶	۲۰-۲- نتیجه گیری

فصل سوم / اهداف طراحی و کانسپت ۱۳۷

۱۳۸	۱-۳- اهداف طراحی معماری
۱۴۱	۲-۳- کانسپت (مفهوم)
۱۴۸	۳-۳- ارائه چند نمونه از دیاگرام های معماری
۱۵۶	۴-۳- ارائه چند نمونه از کانسپت های معماری
۱۶۸	۵-۳- ارائه چند نمونه از پروژه های معماری از ایده تا اجرا

فصل چهارم / نقشه های فاز ارائه معماری..... ۱۸۴

۴-۱- نقشه های اولیه (فاز یک)..... ۱۸۵

۴-۲- اصول شیت بندی و ارائه..... ۱۹۳

۴-۳- نرم افزارهای معماری..... ۲۱۰

۴-۴- ماکت سازی در معماری..... ۲۲۶

فصل پنجم / نقشه های فاز دو و مقدمات اجرا..... ۲۳۱

۵-۱- نقشه ارائه رایج (فاز دو)..... ۲۳۲

www.ketab.ir

خط‌مشی کیفیت انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران در عرصه کتاب‌هایی است که بتواند خواسته‌های بروز جامعه فرهنگی و علمی کشور را تا حد امکان پوشش دهد.

حمد و سپاس ایزد منان را که با الطاف بی‌کران خود این توفیق را به ما ارزانی داشت تا بتوانیم در راه ارتقای دانش عمومی و فرهنگی این مرز و بوم در زمینه چاپ و نشر کتب علمی دانشگاهی، علوم پایه و به ویژه علوم کامپیوتر و انفورماتیک گام‌هایی هرچند کوچک برداشته و در انجام رسالتی که بر عهده داریم، مؤثر واقع شویم.

گسترده‌گی علم و توسعه روزافزون آن، شرایطی را به وجود آورده که هر روز شاهد تحولات اساسی چشمگیری در سطح جهان هستیم. این گسترش و توسعه نیاز به منابع مختلف از جمله کتاب را به عنوان قدیمی‌ترین و رایج‌ترین دست‌یابی به اطلاعات و اطلاع‌رسانی، بیش از پیش روشن می‌نماید.

در این راستا، واحد انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران با همکاری جمعی از اساتید، مؤلفان، مترجمان، متخصصان پژوهشگران، محققان و نیز پرسنل ورزیده و ماهر در زمینه امور نشر درصدد هستند تا با تلاش‌های مستمر خود برای رفع کمبودها و نیازهای موجود، منابعی پربار، معتبر و با کیفیت مناسب در اختیار علاقمندان قرار دهند.

کتابی که در دست دارید با همت "مهندسان علی‌اصدق و محمد اسدی" و تلاش جمعی از همکاران انتشارات میسر گشته که شایسته است از یک این گرامیان تشکر و قدردانی کنیم.

کارشناسی و نظارت بر محتوا: زهره قزلباش

در خاتمه ضمن سپاسگزاری از شما دانش‌پژوه گرامی در نهایت می‌نماید با مراجعه به آدرس dibagaran.mft.info (ارتباط با مشتری) فرم نظرسنجی را برای کتاب در دست دارید تکمیل و ارسال نموده، انتشارات دیباگران تهران را که جلب رضایت و وفاداری مشتریان را هدف خود می‌داند، یاری فرمایید.

امیدواریم همواره بهتر از گذشته خدمات و محصولات خود را تقدیم حضورتان نمایم.

مدیر انتشارات

مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران

Publishing@mftmail.com

مقدمه مولف

چه در طول سالهایی که در هنرستان و دانشکده معماری مشغول به آموختن هنر به طور کلی و معماری به طور خاص، بوده ام، همواره در فرصتهایی با شوق و علاقه وافر به معماری بومی ایران، خانه را ترک کرده و یا با دوربینی به دست و یا با چشمانی پرسشگر به نظاره، بررسی و برداشت از معماری های قابل ملاحظه بومی به اقصای نقاط ایران سفر کرده ایم، همواره از خود و همراهان خود با نهایت حیرت، دلیل موفقیت معماری بومی ایران و ترکیب درست آن با زمینه خود را پرسشگر بوده ام.

از موفقیت مردمان این دیار در نحوه ارتباط با طبیعت، درکنار استفاده مودبانه از نیروهای طبیعی در معماری و شهرسازی که سونا های دقیق آن را در سیستم قنات های ایران یا استفاده از سنگ برای معماری مناطق سر و کوهستانی و خانه در معماری منطق کویری و خشک ایران، چون اقلیم کاشان و یزد به خوبی میبینیم، تا استفاده از خنکای زمین و نسیم خروجی برج بادگیر به فضای زیستی خانه در دل کویری گرم و خشک و یا استفاده از آب، حوض، تالاب، انعکاس و سبزیبایی در میانسرا (حیاط) که بهشتی در مقیاس کوچک را به خانه ایرانی ارمغان میداده است، محاسن و محاسن های بزرگ و جاودانه نهفته در معماری تمدن ایران شهر است که با تحسین و تعجب بدان نگذاشته ام بلکه در سفرهای گاه و بیگاه و با وجود تمام محدودیت های مالی و زمانی دل به جاده سفر نهاده و با همسفری یا همسفرانی به قصد برداشت های علمی و استنتاجی، در تجربیات معماری بومی - تاریخی ایران به گشت و نظاره شهرهای سابقه دار و صاحب امتیاز در هنر، معماری و شهرسازی ایران رفته ام. دلیل خنکای اعجاب انگیز فضای زیر یک گنبدخانه در یک کاروانسرا در دل کویر منطقه گرمسار را و علت اصلی خنکای فضای زیر برج بادگیر را در بنایی که در گرمترین نقطه جهان در کویر مرکزی ایران ساخته شده است، را جستجوگر بوده ایم، پای صحبت پیرمرد صمیمی کاشانی با تمام تجربیاتش از ساخت یک

خانه در گذشته با مصالحی نظیر خاک و آب و آتش و باد که به طور طبیعی در دسترس بوده است، نشسته ایم و بعد از عبور از درب کوچکی با تناسبات انسانی در انفجار فضایی لحظه ورود به گنبدخانه عظیم، منقش و زیبای مسجد زنانه شیخ لطف الله اصفهان میخکوب شده ایم! گویی مصالح با تکنیکی فراتر از فرم در کنار یکدیگر جای گرفته اند، آنچنان که به گمان ما عشق و محبت انسان ایرانی به بودن و شدن مصالح اصلی این همه ناب بودن و صمیمیت موجود در معماری ماست. آنچنان که حضرت جلال الدین محمد بلخی (مولوی) ملغب به هگل مشرق زمین، میفرماید:

آب و باد و خاک و آتش بنده اند با من و تو مرده، با حق زنده اند

در تمام این ایام بر من ما این بوده است که چه بر سر ایرانی و ایرانی آمده که امروز باید با دیدن علم و تکنیک معماری بکشد حال را به پدرانمان، دهانمان از تعجب باز شود و شگفت از اینکه دریابیم که به جای حرکت رو به جلو به عقب باز گردیم؟! سفرهای معمارانه به قصد شناخت ایران و تمام ظرفیت های بوم آورد و علم آورد آن برای نجات معماری ایران از این بی هویتی که حاصل اشتباه گرفتن تجدد و مدرنیته با بی توجهی به تداعیات سرزمینی و فرهنگی بدست آمده در طول تاریخ به دست نامبارک حکام ایران بوده است، ادامه دارد. اما ما بعد از ترک دانشکده معماری و ورود به عرصه کار حرفه ای در حوزه های گونه گون معماری در رشته های طراحی، نظارت بر ساخت و اجرا مشغول بوده ایم و یا به صورتی حرفه ای به کار تحقیق در اسناد معماری و تاریخ ایران معاصر چه در کتابخانه و چه در خانه و محل کار مشغول بوده و به طبع، بعدتر ها به تدوین درس معماری و معماری داخلی پرداخته ایم. در این مدت زمانی بیش از هر چیز شاهد فقر علمی و نسبی دانش دانشجویان و یا حتی کم رنگ بودن خواستگاه های هنری و معنایی در میان برخی از همکاران تازه کار و حتی قدیمی، چه در شناخت ریشه های شکل گیری هنر خلاق و معماری مبتنی بر زمینه و هویت بومی به طور اخص و فقدان پشتوانه های علمی مبتنی بر نظریه، عدم شناخت آثار شاخص و جریان ساز معماری جهان و یا حتی دلیل اهمیت آثار شاخص معماری در سطح جهانی به طور اهم در میان دانشجویان و همکارانی چند، بوده ایم.

این مایه تاسف است که نگارنده این نوشتار در سرزمینی با پیشینه فرهنگی - تمدنی چندین هزار ساله چشم به دنیا گشوده است ، در حالی که در اثر بازی های چرخ و چرخش های ناگزیر روزگار ، اهمال برخی وطن فروشان در بازه هایی چند از تاریخ کشور و هجوم چندین باره بربر و ترک و تازی و به طبع این هجوم های سیاسی و نظامی، از بین رفتن یکباره تمام آنچه در طول چندین هزار سال مدنیت و فرهنگ منظم و متداوم در چننه فرهنگی-تمدنی اش داشته، سرزمینش امروز وارد کننده نازل ترین کالا های فرهنگی، پایین ترین کیفیات نظریه ای هنر و معماری جهان از کشورهایی است که اغلب سابقه دولت-شهرهای آنان به چند صد سال نمیرسد!

منظور ما افق یک ملت با سابقه تمدنی چندین هزار ساله است که از بد روزگار و عداوت اجانب داخلی و خارجی، اکنون دیگر، نه ایرانی است و در شهر و خانه و لباس ایرانی روزگار میگذراند و نه حتی میتواند راه نجات و نیش در این گنج شدگی فرهنگی و تاریخی به سهولت بیابد!

هنر و معماری فرهنگی و زیبایی شناختی های شهری کشور ایران که چند هزار سال محل تقلید، اقتباس یا برداشت معماران و هنرمندان جهان برای رشنی به یک جامعه شهری و روستایی نظام مند بوده است، امروز وارد کننده معماری هایی از همان کشورهای بی سابقه یا کم سابقه شده اند، که پیشتر وامدار فرهنگ و هنر ما بوده اند. در همسایگی کشور عزیزمان نگاه کنیم. کشور های عراق، ترکیه و سوریه کشورهایی جعلی و فاقد رسمیت های بومی در استقلال سیاسی و اغلب حاصل ساخت و پاخت دولت های فرا منطقه ای در قرارداد های سیاسی و دیپلماتیک تجربید خواهانه نظیر قرارداد سایکس پیکو هستند که رشته قرنهای تعاملات اجتماعی و فرهنگی را بین مردم بی باک کرد که در حوزه سرزمینی امپراطوری عثمانی سابق، با وجود هر بد و خوب و کمبودی از کنار یکدیگر روزگار میگذراندند. در سمت شمال کشورمان جمهوری هایی تازه استقلال یافته از اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی را شاهد هستیم که اغلب ریشه و فرهنگ ایرانی و ایرانی شهری در خود دارند، اما از بد روزگار و جفای دوست و دشمن امروز در نهایت استقلال، با ریشه های خود جدا شده اند، کشور هایی که مردمانی پارسی زبان دارند و البته بعضا دیگر نام و نشانی از خط و زبان پارسی، رسوم فرهنگی ایران

تاریخی-فرهنگی ندارند؛ در ترکمنستان، تاجیکستان و برخی دیگر از نواحی شمالی ایران بسیاری به زبان پارسی سخن میگویند در حالی که به خط روسی مینگارند و این نشان از خطر بزرگی است که هنوز هم با وجود گذشت سالیان از شکست ساسیت های تمامیت خواهانه تزارهای روس و استالین های زمانه احساس میگردد و بالاخره در سمت شرق ایران زمین مینگریم، کشورهایی چون افغانستان و نواحی دیگری از هند و پاکستان در همین اواخر سلسله قاجارها به حيله بریتانیا و دیگر استعمارخواهان از پیکره فرهنگی و سیاسی ایران عزیزمان جدا گردیدند، اما خوشبختانه هرگز روح و تن مردمانمان را و خوش و بش ما ساکنان اقلیم ایران فرهنگی را نتوانستند تا جدا کنند!

در کنار زبان پارسی که چسباننده همه ما به یکدیگر بوده، از این زبان گذشته، همه ما هنوز شاهنامه پیر و حکیم دُرُس، فردوس، بزرگوارمان و رسومات و سرمایه های ملموس و ناملموس فرهنگیمان را داریم؛ از جشن های ماهانه ای چون نوروز، تیرگان و مهرگان گرفته تا بافته های سنتی و تمدنی کهن چون فرش و البسه محلی یا سنت اسب دَستی و پرورش اسبان نجیب و اصیل در کنار ارادت و علاقه وافر به شخصیت های علمی، فرهنگی و مدنی از حافظ و سعدی، مولوی و ابوسعید ابوالخیر گرفته تا بوعلی سینا و ابوریحان بیرونی و البته علاقه های که چون به محبت و نوع دوستی و فرهنگ آشتی و تفاهم ما را در کنار یکدیگر ایرانی نگه داشته است.

در این کشور های چنانچه بنگریم با خطری بزرگ رودر رو هستیم: حران هویت و معنا در هنر و معماری کشورهای ایران فرهنگی؛ در شهر آستانه، تاشکند، عشق آباد، بخارا، دابل، مزار شریف و هرات و حتی در تهران، خراسان، همدان، تبریز یا شیراز با شمایل تازه ای از معماری و به تعبیری های نه چندان بدیع و مفید روبرویم! ساختمانهایی با شمایل کج و معوج که به جای خلاقیت و تجربه گریهای معمار صاحب ذوق و شناخت حاصل از بی پروایی های افرادی است که یا کوچکترین شناختی از تاریخ و فرهنگ بستر و زمینه شکل گیری ساختمان ها و شهرها ندارند و یا نسبت به آنها به تفاوت اند و یا سعی در خود فراموشی فرهنگی و هویتی دارند؛ در برخی از شهرهای ایران فرهنگی مانند تهران، تبریز و یا حتی قم، کاشان و با کمال تعجب در اصفهان که نگین شهرهای زیبای این حوزه تمدنی است با

ساختمانهایی با شمایل معابد یونان هزاره قبل روبرویم که نه تناسبی با ما، فرهنگ و نگاه ما به دنیا دارد و نه ارتباطی اندک به گذشته فرهنگی و هنری ما، که حاصل هزاران سال آزمایش خطای نیاکثمان بر روی کار در زمینه معماری و ساخت مکان در طبیعت و نوع نگاه و نحوه رفتار ما با بستر طبیعی و فرهنگی معماری ما دارد!

در این میان نقش اندیشمندان واقعی و دلسوز، مسئولین و اساتید دانشکده های معماری و شهرسازی، موسسات فرهنگی، آموزشی و تمدنی و به خصوص مولفین و اساتید و دانشجویان این رشته که در میان مردمان اند و بر آنان و شکل گیری نقش موثر آنان بر تداوم حیات یک ملت تاریخی و فرهنگی بزرگ موثر است بسیار قابل توجه است. کسانی که فارق از هر نگرشی به دنیا البته باور به تفاوت های دو مفهوم ملت و ملت هستند و اهمیت ملیت و فرهنگ را در گیر و دار این زمانه میدانند. تلاش ما معماران و شهرسازان باید بر این باشد تا مردمان را بر خلاف آنچه میخواهد از ملیت و فرهنگمان جدایمان کند، ایرانی نگذاریم!

کتاب پیش رو با تمام محدودیت های مادی و زمینی با شناخت از دلایل اصلی ضعف در شکل گیری زمینه های خلق اثر معماری درخور به ارزش وای، مرزمین بزرگ ایران و انسان شریف ایرانی برای ارتقای سطح دانش و بینش دانشجویان به رشته تالیف در آمده و با تمام نقدها و ضعف هایی که بر آن وارد است، سعی بر آن داشته تا هرچند اندک، در بر رنده مطالعات و الگوهای نظری و علمی درست، مبتنی بر منابع ناب و دست اول برای رجوع دانشجویان و معمارانی باشد که آن را تهیه و مطالعه میکنند و مولفان دست تمامی منتقدین کتاب که در راه تکامل آن به حاد و انطباقیت یاری گر اند، را به گرمی میفشارند!

علی اسدی

Asadi.architect\@yahoo.com

محمد اسدی